

Foto: Shutterstock

Energiaühistu juht: põlevkivielekter ja fossiilkütused on minevik, taastuvenergia tulevik

Mullu toimunud päikeseparkide buum näitas, et taastuvenergia on Eesti inimestele meelepärane ja aina enam otsitakse nii soodsat kui ka rohelist võimalust elektrienergia tarbimiseks. Kogukondlike taastuvenergiaprojektide elluviimisega tegeleva Energiaühistu tegevjuht Märt Helmja tõdeb, et on õige aeg anda päikese- ja tuuleenergiale suurem hoog sisse, sest põlevkivielekter on peagi minevik.

“Me kõik soovime, et taastuvenergia osakaal Eestis kasvaks, põlevkivi ahjuajamine elektritootmiseks lõppeks ja nii meie energiatootmine kui ka tarbimine oleks pisema ökoloogise jalajäljega. Selleks löid aktiivsed ja roheliselt mõtlevad kodanikud Energiaühistu, mille eesmärk on kogukondlikult toetada taastuvenergiat üleminekut. Innustust ühistu loomiseks andsid juba püsti pandud päikese- ja tuulepargid, mis näitavad, et

keskkonnasõbralik energiatootmine on taskukohane ja inimesed usuvad selles,” räägib Helmja.

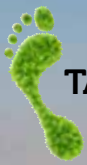
Ta nendib, et paraku on praegu olukord selline, et kõige odavam ehk taastuvatest allikatest toodetud energia on meie elektriarvetel märgitud kõige kallimana. “Meie praegune taastuvenergia tarbimise süsteem on üles ehitatud rohelistele sertifikaatidele, mis tõendavad, et elektribörsilt

ostetud elektronid on toodetud taastuvenergiaallikatest. Sisuliselt maksavad elektritarbijad oma taskust selle täiendava bürokraatia kinni. Aga see ei pea nii olema! Ühistu näol on tulnud kokku rühm inimesi, kes soovivad ise toota ja tarbida roheenergiat, maksta elektrienergia eest igakuiselt vähem ja hoida kodumaa loodust.”

Miks panustada üheskoos? Helmja sõnul on vastus lihtne: “Praegu paneb igaüks eraldi oma maja katusele päikesepaneelid, kuid miks mitte rajada selle asemel ühiselt võimsam park? Seda enam, et ega päikese- ja tuuleparke saa ju kõikjale ehitada. Kogukondlikult ja ühiselt on asju teha soodsam, kiirem ja lihtsam, sest energiaühistus on liikmeid, kellel on olemas teadmised, jõud ja entusiasm, ning oluline on ka see, et nõu antakse faktide, mitte emotsioonide alusel. Isegi doktor Google ei oska

kõigile küsimustele vastuseid anda, seega mõttekam on ikkagi pöörduda professionaalide poole.”

Ise omanikeringis olemine võtab madalamaks ka emotsionaalse fooni, mis on viimastel aegadel inimestel tuulikute ja päikeseparkide osas tekkinud, kui ettevõtjad on soovinud kellegi nii-öelda tagahoovis taastuvenergiat toota. Olles ise osanik “tagahoovi taastuvenergiapargis”, on väga selgelt tajutav ka kohalik kasu. Ühistu teeb rohelise energia kättesaadavaks ja rahaliselt tasuvaks, kusjuures pole vaja midagi vahemeestele maksta – ise toodetakse, ise kasutatakse. Paljudel inimestel on siiski mure investeringu vajaliku raha leidmisega: kümne majaga asula varustamine päikeseenergiaga maksab näiteks suurusjärgus 80 000 kuni 90 000 eurot. Kust selline raha võtta? Avatud liik-

meskonnaga Energiaühistuga liitumise pluss olekski see, et liituda võivad ka need, kes ise kohapeal ei ela ja toodetavat energiat ei tarbi, ent soovivad investeerida rohetulevikku ning hakata sealt ühel hetkel tulu teenima. Nii tekitab võimalus paigaldada päikesejaam või tuulepark ka nende kogukondade tarbeks, kes ise omavahenditest nii suurt investeeringut teha ei saa.

Tehnoloogia areng töötab inimeste kasuks

Roheparke on ühistu liikmete hinnangul kõige nutikam rajada kohtadesse, kus on kohalike inimeste huvi ja soov toota kodukohas endale rohelist energiat ning kus on olemas tarbimine sel ajal,

kui energiat toodetakse, näiteks päeval töötavate kohalike ettevõtete, kaupluste ja koolide-lasteaedade näol. Lisaks kohta, kus on võimalik rajada mõistlike kuludega otseliini, mis võimaldab võrgutasudelt kokku hoida. Kohapeal ise elektrit tootes ja otseliini kaudu kuni 6 kilomeetri kaugusel seda ise tarbides ei pea tasuma võrgutasusid, mis moodustavad ligi 40 protsenti elektri hinnast. Võrgutasu on tasu selle eest, et elekter elektrijaamast tarbijani toimetada.

“Päikesepargid peavad olema ühendatud elektrivõrguga, et tarbimata jäänud elektrienergia saaks sinna tagasi müüa. Ent energiasalvestusseadmed arenevad väga kiiresti ja arvan, et juba lähitulevikus saame ilusa päikeselise il-

Päikeseenergia maht kasvas

2020. aastal moodustas taastuvenergia toodang 46,4 protsenti Eesti elektritoodangust ja kattis 25 protsenti tarbimisest. Veidi üle poole andsid taastuvenergia toodangust biomass, biogaas ja jäätmed. Tuuleenergia andis mullu 37 protsenti taastuvenergia kogutoodangust, toodeti kokku 824 gigavatt-tundi elektrienergia ja tuuleenergia tootmine kasvas aastaga 19 protsenti. Suurimat kasvu näitas päikeseenergia – toodetud elektrienergia maht kasvas rohkem kui kaks korda – 54 gigavatt-tunnilt 119 gigavatt-tunnini. Aasta lõpu seisuga on päikesest elektrienergia tootjaid arvuks juba üle 6300.

Allikas: elering.ee

maga saadud energiat kasutada ka pimedal ajal. Tehnoloogia areng töötab meie kasuks!” nendib Helmja.

Energiaühistu tegutsemisvorm on tulundusühistu, mille puhul on ühistu arengut puudutavate otsuste tegemisel igal liikmel võrdselt üks hääl sõltumata sellest, kui suur on tema rahaline panus projektidesse. Rahaline panus mõjutab küll seda, kuidas ühistu kasumit jaotab. Kasumit jagatakse vastavalt sellele, kui suur on iga liikme osalus ühistu taastuvenergiaprojektides. Esimest tulujagamist on optimistlikul hinnangul oodata aastatel 2026–2027 ehk siis tuleb otsustada, kas elektrimüügist saadud tulu võetakse dividendidena välja või investeeritakse edasi.

Energiaühistu asutasid 34 tegusat ja visiooniga inimest selle aasta veebruaris, tuues kokku erinevate elualade kogemused ja teadmised. Asutajaliikmete seas on näiteks sellised inimesed nagu Eesti Päikeseenergia Assotsiatsiooni juht Andres Meesak, Rohetiigri eestvedaja Mihkel Tammo, Alexela kontserni kaasasutaja ja osanik Marti Hääl, Eesti mereinstituudi ihtuoloog ja kalanduse teadur Imre Taal, rahvusvaheline riigivalitsemise ekspert ja Tuleva asutaja Annika Uudelepp, LHV ettevõtete panganduse juht ja juhatuse liige Indrek Nuume, Saaremaa DeliFoodi omanik ja asutaja Margus Puust ja paljud teised.

Põlevkivisektori töötajad võiks saada taastuvenergiaparkide osanikeks

Eraldi idee on Energiaühistul põlevkivienergeetika ammendumise ja Ida-Viru energeetikute sotsiaalküsimuse osas. Leitakse, et riik võiks kompenseerida nii 5800 praegusele kui ka endistele põlevkivisektoris töötajatele pika tööstaazi põlevkivienergeetikas EVP-sarnaste osakutega. Näiteks iga põlevkivisektoris töötatud aasta eest 500 euro väärtuses energiaühistu osakuid. Osakute eest laekunud rahaga rajatakse taastuvenergiapargid, kus põlevkivisektori töötajad ühistu liikmetena oleksid ise nende parkide omanikud. Liikmelisus oleks neile kui pensionisammas, kus pikaajaline töö põlevkivienergeetikas konverteeritakse ümber taastuvenergeetikasse.